

bile zasluge, ki jih je Raič opravil za prekmurski jezik, slovstvo in narodno življenje tamkajšnjih Slovencev, pri publicistih prepoznane šele po prvi svetovni vojni oz. priključitvi slovenskega dela Ogrske h Kraljevini SHS.

Monografija *Čitalništvo in bralno društvo pri Mali Nedelji* ponuja raznolike poglede na ustanovitev malonedeljskega in drugih čitalniških gibanj, ki so bila pomembna torišča kulturnega razvoja vzhodnoštajerskega območja v drugi polovici 19. stoletja. Izbor tem zrcali raznotera razmišljanja o enem izmed najbolj dinamičnih obdobjev slovenske zgodovine, zaradi česar monografija nagovarja širši krog bralcev. Gre za relevanten prispevek k zgodovini čitalniških gibanj, ki razširja dosedanja védenja o njihovi družbeno-kulturni vlogi in je hkrati spodbuda k nadaljnjim raziskavam.

Karin Požin

Filozofska fakulteta Univerze
v Mariboru, karin.pozin@um.si

Silvija BOROVIK, 2022:
Ugledati se v drugem. Slovenska književnost v medkulturnem kontekstu. Maribor: Univerzitetna založba Univerze. (Mednarodna knjižna zbirka Zora, 147). 194 str.

V najnovejši znanstveni monografiji *Ugledati se v drugem* Silvija Borovnik namenja pozornost študijam na temo slovenske književnosti v srednjeevropskem večkulturnem in medkulturnem prostoru. Avtorica je

priznana dolgoletna redna profesorica za slovensko književnost na Oddelku za slovanske jezike in književnosti Filozofske fakultete Univerze v Mariboru. Njeno osrednje raziskovalno področje je sodobna slovenska književnost, zlasti proza in ženska ustvarjalnost, posveča pa se tudi problematiki literarnega prevajanja, slovenski književnosti v Avstriji in literaturi, ki odraža dvo- in medkulturne stike. Objavila je številne samostojne znanstvene monografije, kot so *Pišejo ženske drugače?* (1995), *Študije in drobiž* (1998), *Slovenska dramatika v drugi polovici dvajsetega stoletja* (2005), *Književne študije: o vlogi ženske v slovenski književnosti, o sodobni prozi in slovenski književnosti v Avstriji* (2012) in *Večkulturnost in medkulturnost v slovenski književnosti* (2017). Izdala je tudi antologijo sodobne avstrijske kratke proze *Prekoračiti obzorje* (1991), izbor krajše proze Prežihovega Voranca *Dekle z mandolino* (2011) ter antologijo krajše proze slovenskih avtoric z naslovom *Klič me po imenu* (2013). Poleg pisanja kratke proze in literarnozgodovinskih del se ukvarja tudi s prevajanjem iz nemščine (npr. Peter Handke, Patrick Süskind, Ingeborg Bachmann). V okviru gostujočih in vabljenih predavanj je predavala na univerzah v Avstriji, na Češkem, Finskem, Poljskem in v Nemčiji.

Avtorica je monografijo preudarno razdelila na enajst študijskih sklopov, dodala še bibliografijo, povzetek, recenziji in imensko kazalo. V študije vključuje teoretična spoznanja medkulturne literarne zgodovine, ki jih nadgrajuje z lastnimi dognanji in s citati iz znanstvene literature in izbranih literarnih del. V prvi študiji

Slovenska književnost v srednjeevropskem prostoru in položaj drugega se dotakne zgodovinskega položaja Slovencev v srednjeevropskem prostoru s primeri esejističnega razmišljanja Aleša Debeljaka, osredotoča se tudi na drugačnost in drugost Slovencev v zgodovini, pri tem se opira na razpravo Leva Krefta in literarnega zgodovinarja Mirana Hladnika. Zapiše, da je bila slovenščina v položaju drugega, a se ji je uspelo obdržati. Nadalje zagovarja novejša literarnovedna spoznanja, da v slovenskem prostoru ne moremo govoriti le o slovenski kulturi, temveč o kulturah na Slovenskem, in da moramo v slovenski literarni zgodovini upoštevati tudi dela, ki so bila ustvarjena na Slovenskem v drugih jezikih. Obenem izpostavi, da bi morali bolje poznati tako književno delo slovenskih izseljencev in priseljencev v Slovenijo kot tudi predstavnikov slovenskih narodnih manjšin. Za to se zavzemajo še Jožica Čeh Steger, Krištof Jacek Kozak, Vesna Mikolič, Miran Košuta, Andrej Leben, Janja Žitnik Serafin in drugi. S. Borovnik se opira na znanstveno delo nemških raziskovalk Kimmrich in Schahadat *Kulturen in Bewegung (Kulture v gibanju)*, (2012), ki izpostavljata, da je pojmovanje kulture v času globalizacije in migracij, povezano zgolj z enim narodom, nesmiselno. Posledično zaradi prestopanja kultur preko različnih meja prihaja do transkulturalnosti in tako je vsak prostor podvržen dinamiki in odprtosti. Avtorica ugotavlja, da književnosti ni mogoče opazovati izven kulturnozgodovinskega prostora in se je treba zavzemati za transkulturni literarni kanon. Nadalje posveti pozornost položaju

prezrtih slovenskih literarnih ustvarjalck, Marici Nadlišek Bartol in Zofki Kveder kot prvima slovenskima pisateljicama. Čeprav je bilo njuno delo v položaju drugega, sta se zavzemali za žensko enakopravnost, feminizem in pisanje v slovenskem jeziku, obe so združevali drznost, samosvojest in prestopanje različnih mej. Med drugim predstavi tudi delo pisateljice in raziskovalke Alme Karlin ter pesnice Lili Novy, ki sta v slovenskem prostoru pisali v nemškem jeziku. Zaradi svoje medkulturne identitete sta dolgo ostali prezrti, saj so se lahko uveljavili le ustvarjalci, pišoči v slovenskem jeziku.

V drugi študiji *Ugledati se v drugem: Drago Jančar in Adam Michnik, Brina Svit in Witold Gombrowicz* avtorica predstavi medkulturni in medbesedilni dialog nekaterih slovenskih književnikov in književnic s poljskimi književniki. Uvodoma opisuje medkulturno srečanje pisateljev Draga Jančarja in Adama Michnika. Slovensko-poljski pogovor, ki ga je vodil Niko Jež, je zajemal tematiko osebne in politične emigracije, narodne in človekove identitete, ideje Srednje Evrope, pisateljskega poslanstva ter kulturnih vprašanj, objavljen je bil v knjižici *Disput ali Kje smo, kam gremo?* (1992). Književnika sta izmenjala poglede na preteklost in prihodnost evropske integracije ter na temo emigracije v književnosti, ki sta jo označila kot pomemben del literarne izkušnje. Na aktualna vprašanja intelektualca izražata svoja stališča, oba pa se strinjata, da pri vrednotenju literarnih del politični kriteriji ne bi smeli biti odločilnejši od umetniških. V nadaljevanju nam avtorica predstavi

zanimiv primer medkulturnega dialoga slovenske književnosti s poljsko, ki ga uresničuje slovensko-francoska pisateljica Brina Svit v delu *Slovenski obraz* (2014), kjer se zgodbe o identitetah in usodah argentinskih Slovencev prepletajo s pripovedjo o poljskem pisatelju Witoldu Gombrowiczu, ki je pred drugo svetovno vojno prisilno ostal v Argentini. Pisateljica se z Gombrowiczem strinja v odnosu do identitete in svobodnejšim odnosu do literarne oblike. Borovnikova ugotavlja, da z migracijami postajajo literarni ustvarjalci t. i. hibridne identitete, v svojih delih tematizirajo nove življenjske okoliščine, negotove življenjske razmere, težave pri učenju novega jezika, jezikovni prestop, pogosto pa se spominjajo otroštva in rojstne domovine, kot npr. Louis Adamič, Zofka Kveder, Ivan Cankar, Alma Karlin, Peter Handke, Erica Johnson Debeljak.

Tretja študija z naslovom *Literarno prijateljstvo med Ivanom Cankarjem in Zofko Kveder* prinaša vpogled v korespondenco Cankarja in Kvedrove, ki sta oba precejšen del življenja preživela v tujini. V prispevku S. Borovnik njuno dopisovanje v letih 1900–1914 ponazori z datiranimi pismi. Avtorica poda, da je Ivan Cankar živel na Dunaju, Zofka Kveder pa v Pragi, tako sta prihajala v medkulturni in večjezični stik ter sta bila oba slovensko-nemško dvojezična ustvarjalca, a sta za svoj literarni jezik izbrala slovenščino. Najprej je v njunih pismih znati poklicno pisateljsko in prevajalsko držo, nato pa dopisovanje preraste v prijateljstvo osebne narave. Obema so skupni uporništvo, zavzemanje za socialnodemokratske ideje, podobni

literarni nazori ter medsebojna osebna in poklicna podpora. Kvedrovo opiše kot prvo slovensko pisateljico in glasnico feminističnih stališč.

V četrtem poglavju *Ivan Cankar in Zofka Kveder: prvi slovenski feministični roman?* si avtorica postavi vprašanje, ali sta romana *Gospa Judit* (1904) Ivana Cankarja in *Hanka* (1918) Zofke Kveder slovenska feministična romana. Na podlagi dejstva, da je Cankar v svojih delih prikazoval slab družbeni položaj žensk (*Na klanecu*, *Hiša Marije Pomočnice*, *Gospa Judit*, *Križ na gori* idr.), in feminističnih teoretičnih dejstev potrdi, da je bil prvi slovenski feminist. Na osnovi oblikovanja osrednjega ženskega lika in nekaterih stranskih likov v romanu *Gospa Judit* S. Borovnik ugotavlja, da delo ni feministični roman, čeprav vsebuje nekaj feminističnih prvin, saj lik gospe Judit predstavlja podobo neizobražene ženske, ki si ne prizadeva za finančno neodvisnost in ne razpravlja o družbenih vprašanjih, prav tako Cankar z njenim likom ni načentjal spolnoidentitetnih vprašanj in ni problematiziral podrejene ženske vloge. V besedilu je izpostavljen, da se popolnoma drugačna podoba glavne ženske osebe pojavi v romanu Kvedrove *Hanka*. Avtorica skladno s feminističnimi nazori lika Hanke, samostojne in svobodomiselnne intelektualke ter upornice zoper patriarhalno družbo, ki ne pristaja na pasivno žensko vlogo in se zavzema za enakopravnost žensk, potrjuje, da je roman feminističen.

V petem delu monografije *Avtobiografija, potopis, avtobiografska potopisna in fiktivna proza Alme Karlin* se S. Borovnik osredotoča na življenje

in delo pisateljice in svetovljanke Alme Karlin. Podrobneje analizira njeni avtobiografiji *Moji zgubljeni topoli* (v slov. 2007) s temo druge svetovne vojne in bega pred nacisti v partizane in *Sama* (v slov. 2010), ki zajema pisateljčino otroštvo in mladost, študij in potovanja po Evropi do konca prve svetovne vojne. V študijo vključi teoretične ugotovitve raziskovalk ženske avtobiografije Katherine R. Goodman in potopisa Elke Frederiksen ter ugotovi vzporedne podobnosti z avtobiografijama in s potopisi Alme Karlin. Nadalje predstavi potopisno literaturo Karlinove (*Popotne skice*, v slov. 1997; *Smrtonosni trn*, 1933), ki pripoveduje o zgodovini, ostalih posebnostih obiskanih dežel in družbenem položaju žensk, pa tudi o starodavnih verovanjih in običajih ter odraža kritičen odnos do patriarhata. Kot primer fiktivne proze Alme Karlin obravnava *Japonske novele* (1936, v slov. 2007), izhajajoče iz pisateljčinega preučevanja kulturnozgodovinskih posebnosti te dežele, s posebno pozornostjo upodobitve japonske ženske, nato noveli *Vodna vrba* (1938) in *Najmlajša vnučinja častitljivega I Čaa* (v slov. 2016), ki se posvečata ženskim zgodbam in sta umeščeni na Kitajsko. V sklepu študije avtorica Almo Karlin označi kot odlično ustvarjalko avtobiografskega in potopisnega žanra, začetnico medkulturnih študij na Slovenskem in eno prvih poklicnih pisateljic v slovenskem prostoru, ki je presežala nacionalni kontekst, zato velja za dvojno, nemško-slovensko pisateljsko identiteto.

Silvija Borovnik nadalje v kar treh študijah namenja poseben poudarek literarnemu delu koroškega pisatelja

Florjana Lipuša, ki je vse življenje preživel na Koroškem v Avstriji, vendar je ohranil ljubezen do slovenskega jezika. Tako se v šesti študiji *Slovenščina kot odraz osebne in narodne identitete v literarnem delu Florjana Lipuša* posveča predvsem njegovima zadnjima proznima deloma *Mirne duše* (2015) in *Gramoz* (2017), ki odražata bolečino ob nacističnem nasilju nad koroškimi Slovenci v času druge svetovne vojne, tematizirata pa tudi zanikanje in izginjanje slovenščine. Zapiše, da so *Mirne duše* avtorjevo najbolj poetično in jezikovno bogato delo, v katerem se pisatelj spominja otroštva, mladosti in materine tragične smrti, obračuna tako z zgodovinsko kot s sodobno problematiko koroško-slovenske stvarnosti. V nadaljevanju predstavi pripoved *Gramoz*, ki se tematsko navezuje na trpljenje žensk v koncentracijskih taboriščih. Lipuš je zaznamovan s travmatičnimi dogodki iz preteklosti, saj so mu kot otroku aretirali mater, ki je nato umrla v nemškem taborišču, zato ostaja še bolj zvest slovenstvu, v bridki pripovedi pa se ponovno vrača tudi k vprašanju ohranjanja slovenščine na avstrijskem Koroškem in izginjanju slovenstva.

Sedma študija *Zgodnja proza Florjana Lipuša v reviji Mladje* ponuja pregled Lipuševe zgodnje proze, objavljene v osrednji literarni slovensko-koroški reviji *Mladje*, katere soustanovitelj in dolgoletni urednik je bil prav Lipuš. S. Borovnik izpostavi, da so mladi ustvarjalci nasprotovali konservativni in neumetniški literaturi, z revijalnimi objavami novodobnih in kritičnih leposlovnih besedil so hoteli prenoviti literarno ustvarjanje in slovensko besedo

dvigniti na kvalitetno raven sodobnega umetniškega izražanja. Nadalje so obravnavana Lipuševe prva besedila. Na začetku svoje literarne poti je v *Mladju* objavil krajšo prozo *Črtice mimogrede* (1964) in *Zgodbe o čuših* (1973) ter lirsko prozo *Drobni utrinki*, *Prva ljubezen*, *Vlak ima svoj ritem*, *črtice mimogrede*, *Črnokruhovi*. Pisatelj v prispevke vključuje ironijo, satiro in grotesko, s katerimi opozarja na problematična politična in kulturna vprašanja. S. Borovnik ugotavlja, da se Lipuš v kratki prozi z narodotvornim značajem *V Kolikor smo kulturni*, *Zimska igra s sončnicami*, *Literatura na zatožni klopi* in *Literati na kulturni periferiji* bori proti izginjanju slovenskih besed, podcenjevanju slovenske manjšine in delitvi naroda ter tako prispeva k ohranitvi slovenstva. V kritiki *Manipulacija kulturne dejavnosti ali kdo na Koroškem je vzel slovensko kulturo v zakup* je nakazana Lipuševe ostra kritičnost slovenskih razmer na Koroškem, katoliške cerkve in prosvete, v njegovih satiričnih kratkoproznih delih, v satiri *Rubrika* in groteskni kratki prozi (*Napis*, *Horoskop za koroške Slovence*, *Sršeni*, *Filip Murn dela težave*, *Navodila za kričanje*, *Pevci in pogrebci*) pa srečamo aktualna družbenopolitična in literarna dogajanja. Na koncu prispevka S. Borovnik zaradi bogatega tematskega razpona, slogovne dovršenosti in iskatejskega vztrajanja pri odkrivanju novih jezikovnih možnosti Lipuša in njegovo delo označi *dejstvo* Florjan Lipuš, saj je z njegovo prozo tudi slovenska književnost postajala državljanka sveta.

Osma študija *Florjan Lipuš v slovenščini o slovenščini* raziskuje

pisateljev odnos do slovenskega jezika na avstrijskem Koroškem. S. Borovnik osvetli začetno osnovanje literarne revije *Mladje*, katere soustanovitelji so bili poleg Lipuša še Gustav Januš, Karel Smolle in Erik Prunč, ki so se lotili prenove mohorjanske pripovedne proze ter začeli pisati v modernističnem slogu. Zgledovali so se po slovenskih klasičnih pisateljih in sodobni slovenski ter evropski literaturi. Prenovljeno in kritično pisanje je bilo za tisti čas nekaj izjemnega, zato so ustvarjali pod psevdonimi, saj se niso želeli osebno izpostavljati. S. Borovnik analizira Lipuševe zgodnje črtice, ki jih je pisatelj sprva objavljajal pod psevdonimom Boro Kostanek, v prvi številki *Mladja* s črtico *Naša jutranja molitev* (1960) naznani pričetek izhajanja revije, z drugo črtico *Drobni utrinki* (1960) se že loteva značilnih avtobiografskih tem odhoda v celovško bogoslovje, spomina na gimnazijo ter na odraščanje brez mame, v črtici *Črnokruhovi* (1961) pa obravnava manjvredni položaj slovenskega naroda, z vključenimi avtobiografskimi prvinami, spominom na travmatično otroštvo. Za nekatere črtice iz mladjevske dobe avtorica ugotavlja, da v njih izginja stroga meja med prozo in poezijo, saj so lirsko obarvane, izražajo pa avtorjevo veselje do tvorbe novih slovenskih izrazov. V nadaljevanju izbere dve Lipuševi deli, najprej se poglobljeno posveti analizi najpomembnejšega modernističnega romana *Zmote dijaka Tjaža* (1972), še posebej glavnemu literarnemu liku Tjažu, uporniku, ki v dijaški katoliški instituciji doživlja represivno vzgojo. V romanu opaža nadaljevanje tem iz pisateljeve krajše proze, ki pisatelja

zaznamujejo za vse življenje: kritika provincialnega okolja, obsodba katoliške cerkve (lastna doživetja med šolanjem v verskem zavodu), prepovedana ljubezen, izguba matere ter boleč odnos med večinskim nemško govorečim prebivalstvom in slovensko narodno manjšino na avstrijskem Koroškem. Avtorica o drugem analiziranem romanu *Poizvedovanje za imenom* (2013) zapiše, da se v tem delu Lipuš znova vrača k internatski temi, vendar se osredotoča na Tjaževo iskanje maminega imena, torej ponovno ubeseduje tudi temo matrine smrti, obenem pa se loteva še vprašanja maternega jezika pri današnjih koroških Slovencih. S. Borovnik študijo zaključi z mislijo, da novejša pisateljova dela *Boštjanov let* (2014), *Mirne duše* (2015), *Gramoz* (2017), *Zgode in nezgode* (2021) izkazujejo, da je osrednji junak v Lipuševih delih slovenski jezik.

Avtorica v deveti študiji *Slovenščina kot drugi/tuji jezik v izbranih literarnih delih nekaterih priseljencev in priseljenk v Slovenijo* piše o slovenščini kot drugim/tujem jeziku v izbranih avtobiografskih delih priseljenk Erice Johnson Debeljak in Simone Lečnik ter poeziji priseljenca Josipa Ostija. Njihova dela razkrivajo podobo Slovenije iz perspektive tujcev. S. Borovnik obravnava delo *Tujka v hiši domačinov* (1999) Erice Johnson Debeljak, ki se je preselila iz Amerike v Slovenijo zaradi ljubezni in pripoveduje o svojem osebnoizkušenskem pogledu na novo deželo. Tematizira medkulturne razlike, položaj izseljencev, odnos Slovencev do tujcev, zanimivo izkušnjo učenja slovenščine kot tujega jezika, pa tudi prepad med

različnimi kulturami, obenem pa opozarja na slovenski nacionalizem, ksenofobijo in večvrednostni kompleks. Kasneje Johnson Debeljakova objavi več literarnih del in postane slovenska pisateljica z dvojno identiteto. S. Borovnik nadalje obravnava roman *Slovenščina in jaz* (2013) Simone Lečnik, ki je prišla v Slovenijo zaradi vojne v Bosni. Pisateljica spregovori o lastni emigrantski izkušnji, kot najstniška begunka doživlja zasmehovanje in poniževanje v šoli, težave z usvajanjem novega jezika in mnoge boleče izkušnje ob integraciji v novo okolje. Njeni sošolci in učitelji niso bili pripravljeni na sprejem beguncev, zato so jo neprijetno sprejeli, pogreša domače okolje in navade, vendar sčasoma sprejema medkulturne razlike. S. Borovnik podpira delo raziskovalke priseljenške kulture Janje Žitnik Serafin, ki nasprotuje asimilaciji in se zavzema za pravico do ohranjanja lastnega jezika priseljencev ob sočasnem spoznavanju jezika slovenskega okolja. V študiji je poudarjeno, da literarni prestop v slovenski jezik ni enostaven, še posebej za odraslega priseljenca. Kot primer avtorica navede pesnika in pisatelja Josipa Ostija, ki se je zatekel v Slovenijo pred vojno v Bosni in je v starosti petdesetih let začel pisati v slovenščini. Konec prispevka raziskovalka nameni pomanjkljivostim integracijske politike v Sloveniji.

V desetem delu *Reformacija v zgodovinskem romanu Ilke Vašte Gričarji* se ukvarja s tematizacijo obdobja reformacije in protireformacije v zgodovinskem romanu *Gričarji* (1956) pisateljice Ilke Vašte, ki je bila v obdobju modernizma podcenjevana avtorica kljub svojemu plodovitemu pisanju.

S. Borovnik poskuša najti odgovor na vprašanje, od kod izhajajo razlogi za nezadostno obravnavo pisateljičinega literarnega dela v slovenski literarni zgodovini. V študijo vključi stališče Mirana Hladnika, ki je razpravljal o odklonilnem odnosu slovenskih pisateljev do protestantizma in o negativni konotaciji tega obdobja v zavesti Slovencev. S. Borovnik o romanu I. Vašte ugotavlja, da temelji na zgodovinskih dogodkih in govori o novomeški protestantski družini, njegova posebnost je prepletanje zgodovinskega in rodbinskega romana, v njem pa je prikazan tudi problem nasilnega pokatoličevanja. S. Borovnik nadalje navaja, da je bil vzrok pozabe romana nelagodje zaradi avtoričine protiklerikalne usmerjenosti in svobodomiselnosti, delno pa tudi, da so po drugi svetovni vojni uspevali le moški literarni ustvarjalci in da je bil zgodovinski roman Ilke Vašte napisan v neugodnem času.

V zadnji študiji *Slovenska književnost v medkulturnem kontekstu* avtorica razmišlja o položaju, pomenu in vlogi izbranih del slovenske književnosti v medkulturnem prostoru. Osredotoči se na prostor Srednje Evrope, v katerem je nastajala slovenska literatura, in ob tem vključuje avtorje, ki so skušali opredeliti srednjeevropski prostor: Tineta Hribarja, Lada Kralja z esejem *Srednja Evropa in slovenska literatura* (2005), Draga Jančarja z zbirkami esejev *Terra incognita* (1989), *Privlačnost praznine* (2002) in s postmodernističnim romanom *Galjot* (1978) ter Milana Kundero z esejem *Tragedija Srednje Evrope* (1983). S. Borovnik podaja Jančarjeve misli, da smo Slovenci le z odprtostjo

dosegali umetniške dosežke in da se mora Slovenija odpirati v evropski prostor. Navaja tudi besede Kundera, ki izpostavlja večkulturni in medkulturni prostor Srednje Evrope, večjezičnost in večnacionalnost. Tako v študiji avtorica poudari nujnost koncepta večkulturnosti in medkulturnosti v literarni vedi, v katero vključuje raziskovalce istega mnenja, kot so Kristof Jacek Kozak, Vesna Mikolič in Jola Škulj. V zvezi z medkulturno problematiko S. Borovnik omenja še literarna dela Ferija Lainščka, ki obravnava medkulturnost v Prekmurju v romanu *Namesto koga roža cveti* (1991), in romane Marjana Tomšiča *Šavrinke* (1986), *Zrno od frmentona* (1993) ter *Grenko morje* (2003), v katerih je tematizirano slovensko istrsko večkulturno in medkulturno okolje. Avtorica nadaljuje s temo dvo- in večjezičnosti v literaturi, jezikovnih prestopanj (Brina Svit iz slovenščine v francoščino, Josip Osti iz srbohrvaščine v slovenščino) in mešanja različnih jezikov, ki se pojavlja npr. v romanih Lojzeta Kovačiča *Resničnost* (2004), *Prišleki* (1984/85) in Gorana Vojnoviča *Jugoslavija, moja dežela* (2013). Avtorica v besedilo vključi še tuje in domače raziskovalce, ki se ukvarjajo s tem področjem: Strutza, Zimo, Dembecka, Gramlinga, Juvana, Lebna, Koronovo in Mlačnika. Sledi avtoričino preučevanje del z večkulturno in večjezično problematiko ter analiza primerov dvojnih identitet v slovenski književnosti, npr. Louisa Adamiča, Petra Handkeja, Maje Haderlap, Alenke Jensterle Doležal in Lidije Dimkove. S. Borovnik omenja pomembno vlogo literarnega prevoda v globaliziranem svetu, tako se naslanja na

spoznanja poljske znanstvenice Božene Tokarz, ki se znanstveno posveča zlasti poljsko-slovenskim literarnim odnosom in opozori na posredovalno funkcijo prevoda, nosilko medkulturne komunikacije, ter na to, da se mora prevajalec vživeti v vlogo drugega in v njegov prostor, prevajalce pa imenuje ambasadorje tujih kultur in literatur. Na temo večkulturnosti v povezavi z vprašanjem ohranjanja nacionalne identitete S. Borovnik vključuje dognanja sociologa Rudija Rizmana, misli pisatelja Draga Jančarja in prepričanje drugih literarnovednih strokovnjakov, ki pojasnjujejo, da se identiteta zmeraj vzpostavlja ob soočenju z Drugim.

Monografija je bogat in izviren prispevek k medkulturni literarni vedi, saj obravnava številne slovenske ustvarjalce, priseljence, izseljence in pripadnike manjšin, katerih dela odlikavajo nenehen razvoj medkulturnosti, odprtost in spoštovanje drugih kultur. Avtoričino raziskovanje se usmerja na pomembnost sprejemanja večkulturnosti in medkulturnosti ter dokazuje, da enojezični in enonacionalni model književnosti ne obstaja.

Tina Kraner

kraner.tina@gmail.com

Narečno besedje slovenskega jezika. V spomin na akademikinjo Zinko Zorko.

Ur. Marko Jesenšek. Maribor: Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba, 2022. (Mednarodna knjižna zbirka Zora, 148). 294 str.

Julija 2022 je kot 148. knjiga v zbirki Zora pri Univerzitetni založbi Univerze v Mariboru pod uredništvom Marka Jesenška izšla znanstvena monografija, posvečena akademikinji, Zoisovi nagrajenki in zaslužni profesorici Univerze v Mariboru – dialektologinji Zinki Zorko (1936–2019). Zajema štirinajst samostojnih znanstvenih sestavkov, ki se dotikajo narečjeslovne tematike, mestoma tudi v navezavi na delo profesorice Zorko. Avtorice in avtorji prihajajo z različnih znanstvenih institucij, in sicer SAZU, ZRC SAZU (Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, Zgodovinski inštitut Milka Kosa), Univerze v Mariboru, Univerze v Ljubljani ter Univerze v Celovcu (Inštitut za slavistiko).

Prvi prispevek predstavlja Zinko Zorko v povezavi s Pleteršnikovimi dnevi, tj. tradicionalnim mednarodnim znanstvenim simpozijem, ki v Pišecah, rojstnem kraju slovaropisca Maksa Pleteršnika, potekajo od leta 1996.¹ Avtor MARKO JESENŠEK izpostavlja, da je bila Z. Zorko od vsega začetka aktivna udeleženka pišeškega simpozija in da je bila prva dialektologinja, ki je »vsestransko in popolno« obvladala severovzhodni narečni prostor (Jesenšek 2022: 15). Podrobneje predstavlja njene razprave, vezane

¹ Sprva v organizaciji Jožeta Toporišiča, kasneje Marka Jesenška.